

Sygn. akt **XXVII Ca 2211/16**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 stycznia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXVII Wydział Cywilny - Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	SSO Agnieszka Fronczak
Sędziowie:	SO Ewa Cylc (spr.) SR del. Renata Drozd-Sweklej
Protokolant:	sekr. sądowy Grażyna Dwórznik

po rozpoznaniu w dniu 19 stycznia 2017 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa **T. W.**

przeciwko **(...) S.A. w W.**

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie

z dnia 13 stycznia 2015 r., sygn. akt VI C 1244/14

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie, pozostawiające temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

SSR del. Renata Drozd-Sweklej SSO Agnieszka Fronczak SSO Ewa Cylc

Sygn. akt XXVII Ca 2211/16

UZASADNIENIE

T. W. wystąpił przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. o pozbawienie w całości wykonalności tytułu wykonawczego w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego nr (...) z dnia 17 marca 2014 r., opatrzonego klauzulą wykonalności nadaną postanowieniem referendarza sądowego Sądu Rejonowego w Toruniu, Wydział I Cywilny w sprawie o sygn. akt VI Co 2405/13 z dnia 9 maja 2014 r.

(...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości.

Wyrokiem z dnia 13 stycznia 2015 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie oddalił powództwo i orzekł o kosztach postępowania.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

W dniu 22 sierpnia 2003 r. powód T. W. zawarł z pozwanym (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W. Umowę o prowadzenie bankowych rachunków oszczędnościowych.

W dniu 11 października 2013 r., posługując się formularzem bankowym, powód dokonał pisemnego wypowiedzenia przedmiotowej umowy, zachowaniem miesięcznego terminu wypowiedzenia, który upłynął z dnem 12 listopada 2013 r.

W dniu 17 marca 2014 r. pozwany bank wystawił, zgodnie z § 18 ust. 2 umowy bankowy tytuł egzekucyjny nr (...) i skierował do Sądu Rejonowego dla Torunia, Wydział I Cywilny wniosek o nadanie temu tytułowi klauzuli wykonalności. (bankowy tytuł egzekucyjny – k. 5 dołączonych akt Sądu Rejonowego dla Torunia o sygn. I Co 1430/14)

Postanowieniem z dnia 9 maja 2014 r., sygn. akt I Co 1430/14, Referendarz Sądowy tamtejszego Sądu, nadał klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nr (...) z dnia 17 marca 2014 r. wystawionemu przez pozwany bank przeciwko powodowi T. W..

W okresie od dnia 17.04.2003 r. do dnia 24.08.2003 r. T. W. był hospitalizowany na Oddziale Psychiatrycznym Szpitala (...) Medycznego im. K. M. w P.. W szpitalu przebywał w związku z rozpoznaną u niego chorobą afektywną dwubiegunową, na którą cierpi od około 2000 r.

T. W. jest umiarkowanie niepełnosprawny. Obecnie może pracować na stanowisku przystosowanym w warunkach pracy chronionej. Do września 2012 r. był całkowicie niezdolny do pracy.

Sąd Rejonowy, wskazując na treść art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. zważył, że powództwo jest niezasadne.

Sąd meriti podniósł, że z uwagi na wskazywanie przez powoda, iż cierpi on na chorobę afektywną dwubiegunową, Sąd zarządzeniem z dnia 22 sierpnia 2014 r. poinformował powoda o ewentualnej celowości ustanowienia profesjonalnego pełnomocnika, wyznaczając powodowi 14 dniowy termin na zgłoszenie wniosku w tym przedmiocie. Powód jednakże nie ustosunkował się do powyższego wezwania i zdecydował się sam reprezentować swoje interesy.

Sąd Rejonowy dalej wskazał, że w sprawie ustalenia wymagały okoliczności związane ze stanem psychicznym powoda w momencie zawierania przedmiotowych umów. T. W. przeczył bowiem zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, powołując się na treść art. 82 k.c. i podnosząc, iż zawierając z pozwanym ww. umowę znajdował się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, a zatem zawarta przez niego umowa o prowadzenie bankowych rachunków oszczędnościowych jest nieważna.

W ocenie Sądu Rejonowego zebrany w sprawie materiał dowodowy nie daje jednak podstaw do przyjęcia, że powód w momencie zawierania umowy z dnia 22 sierpnia 2003 r. znajdował się w stanie wyłączającym świadome i swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli. W sprawie okolicznością bezsporną było, że powód od wielu lat cierpi na chorobę psychiczną i leczył się psychiatrycznie w okresie zawarcia umowy, niemniej, zdaniem Sądu, sam w sobie fakt istnienia u powoda choroby psychicznej nie mógł skutkować nieważnością złożonego przez nią oświadczenia woli. Intencją strony powodowej było bowiem wykazanie, że wada oświadczenia woli wynikała z faktu, że powód choruje na schizofrenię i kiedy zawierał umowę, nie miał świadomości tego, co robi. Zdaniem Sądu takie konkluzje nie wynikają jednak ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Wynika z niego natomiast, że rzeczywiście powód od wielu lat leczy się z powodu choroby afektywnej dwubiegunowej, natomiast w okresie od dnia 17.04.2003 r. do dnia 24.08.2003 r. był hospitalizowany na Oddziale Psychiatrycznym Szpitala (...) Medycznego im. K. M. w P. i jeszcze przed jego formalnym opuszczeniem podpisał sporną umowę. Nie sposób jednak uznać, iż sam fakt zdiagnozowania u powoda tego rodzaju choroby przesądza per se, iż zawierając w dniu 22 sierpnia 2003 r. umowę o prowadzenie bankowych rachunków oszczędnościowych był w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, a zatem to, że przedmiotowa umowa jest nieważna. W ocenie Sądu nie zostały przedstawione na tyle wiarygodne dowody, by na ich podstawie dojść do przekonania, iż przedmiotowa umowa jest nieważna.

Apelacje od powyższego wyroku złożył powód, uzupełniając ją następnie pismem z dnia 13 stycznia 2017 r. zaskarżając go w całości, zarzucając mu naruszenie:

1. art. 233 k.p.c. poprzez pozbawioną logiki i doświadczenia życiowego ocenę materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie i uznanie, iż zebrane w sprawie dowody nie dają podstaw do przyjęcia, że powód w momencie zawarcia z pozwanym umowy rachunku bankowego, tj. w dniu 22 sierpnia 2003 r. znajdował się w stanie wyłączającym świadome lub swobodne powzięcie przez niego decyzji i wyrażenie woli, że przedmiotowa umowa jest nieważna;

2. 232 zd. 2 k.p.c. w zw. z art. 278 k.p.c. polegające na zaniechaniu przez Sąd dopuszczenia dowodu z opinii biegłego psychiatry na okoliczność stanu psychicznego powoda w momencie zawarcia z pozwanym umowy rachunku bankowego, tj. w dniu 22 sierpnia 2003 r. i w czasie trwania postępowania przed Sadem i instancji mimo uznania, że bez posiadania wiadomości specjalnych uzyskanych na podstawie opinii biegłego psychiatry, Sąd nie jest w stanie dokonać właściwej oceny stopnia osłabienia funkcji poznawczych powoda;

3. art. 233 k.p.c. przez dowolną a nie swobodną ocenę materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie i w konsekwencji uznanie, że pozwany był uprawniony do wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego na kwotę 9000 zł w sytuacji, gdy roszczenie pozwanego nie wynika bezpośrednio z czynności bankowej, tj. umowy rachunku bankowego, które wymaga bezwzględnie art. 97 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. prawo bankowe i pozwany nie był uprawniony do wystawienia bte.

Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie zgodnie z żądaniem pozwu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazania Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda zasługuje na uwzględnienie, chociaż nie wszystkie przytoczone tam zarzuty zasługują na uwzględnienie

Nie jest trafny najdalej idący zarzut, tj. nieważności postępowania. Chociaż apelujący nie wskazuje wprost, to z uzasadnienia zarzutu wynika, że chodzi o pozbawienie go obrony swoich praw, tj. przesłanka o jakiej mowa w art. 379 pkt 5 k.p.c.

W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego, które w pełni akceptuje tut. Sąd Okręgowy, nieważność postępowania wskutek pozbawienia strony możliwości obrony swych praw zachodzi wówczas, gdy strona, wbrew swej woli, została faktycznie pozbawiona możliwości działania. Ten przejaw nieważności występuje wtedy, gdy na skutek wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej strona nie mogła brać i faktycznie nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części, a skutki tych wadliwości nie mogły być usunięte na następnych rozprawach przed wydaniem wyroku w danej instancji. Ocena, czy doszło do pozbawienia strony możliwości obrony swych praw, dokonywana jest przy tym na podstawie konkretnych okoliczności sprawy (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 1974 r., II CR 155/74, OSPiKA 1975, Nr 3, poz. 66, z dnia 10 lipca 1974 r., II CR 331/74, OSN 1975 Nr 5, poz. 84, z dnia 10 maja 2000 r., III CKN 416/98, OSNC 2000 Nr 12, poz. 220, z dnia 10 stycznia 2001 r.). Podkreślić należy, iż nawet nieudzielenie stronie pouczenia co do możliwości zgłoszenia wniosku o ustanowienie adwokata z urzędu nie powoduje nieważności postępowania, lecz może być uchybieniem mogącym mieć wpływ na wynik sprawy, jeżeli in concreto zachodziła potrzeba udzielenia stronie stosownych pouczeń (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 1997 r., I CKN 336/97, Prok. i Pr. 1998, nr 7-8, poz. 43). Na marginesie dodać należy, że nawet samo złożenie przez stronę wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego nie obliguje sądu do jego uwzględnienia.

W realiach niniejszej sprawy - Sąd I instancji pouczył powoda o możliwości ustanowienia pełnomocnika z urzędu (został również szczegółowo pouczony co do innych czynności procesowych), jednak nie skorzystał on z tego prawa. Uczestniczył aktywnie w postępowaniu sądowym, a w toku postępowania przedstawiał w sposób logiczny swoje stanowisko. Nieporadność stanowi sytuację wyjątkową, która może się wiązać z właściwościami fizycznymi (wiek, stan

zdrowia, sprawność poszczególnych narządów zmysłów), psychicznymi (stopień sprawności umysłowej, zaradność lub nieporadność) oraz intelektualnymi (stopień inteligencji ogólnej, wiedza w dziedzinie stanowiącej przedmiot sprawy) podmiotu postępowania. Raz jeszcze należy podkreślić, że brak jest podstaw do przyjęcia nieporadności powoda, mimo, że wskazuje ona na dolegliwości związane z jego zdrowiem psychicznym. Przebieg postępowania wykazuje na jego orientację co do meritum sprawy, aktywne uczestnictwo w postępowaniu i brak występowania okoliczności, które utrudniałyby mu podjęcie skutecznej ochrony swoich praw. Tym samym nie doszło do nieważności postępowania przed Sądem I instancji.

Niezależnie jednak od powyższego, w ocenie Sądu Okręgowego, istnieje konieczność uchylecia wyroku Sądu Rejonowego i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sprawy z uwagi na nierozpoznanie istoty sprawy.

Zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c. sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania w razie nierozpoznania istoty tej sprawy przez sąd pierwszej instancji albo, gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

W orzecznictwie przyjmuje się także, że niezbadanie podstawy merytorycznej dochodzonego roszczenia wiąże się z tym, iż rozstrzygnięcie zawarte w orzeczeniu sądu nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2010 r. I CSK 123/10, niepubl.; z dnia 16 czerwca 2011 r., I UK 15/11, niepubl., a także postanowienia z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, niepubl., z dnia 26 listopada 2012 r., III SZ 3/12, niepubl.; z dnia 15 lutego 2013 r., I CZ 186/12, niepubl.; z dnia 28 maja 2013 r., V CZ 17/13, niepubl.) albo rozstrzygnięcie przez sąd pierwszej instancji o żądaniu powoda opiera się na innej podstawie faktycznej i prawnej niż zgłoszona w pozwie (por. wyrok SN z dnia 9 stycznia 2001 r., I PKN 642/00, OSNAPiUS 2002, Nr 17, poz. 409). Nierozpoznanie przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy może również polegać, jak w niniejszej sprawie, na niedokonaniu jakichkolwiek ustaleń faktycznych, które umożliwiałyby ocenę istnienia pozytywnych i negatywnych przesłanek wynikających z art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c..

W okolicznościach sprawy niniejszej powód domagał się pozbawienia w całości tytułu wykonawczego wykonalności w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego, kwestionując istnienie umowy rachunku bankowego z uwagi na jego stan psychiczny, a zatem żądania mającego swoją podstawę prawną w treści art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. Sąd Rejonowy ocenił zaś to roszczenie w kontekście przesłanek wynikających z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. stwierdzając że powód nie udowodnił roszczenia.

W ocenie Sądu Okręgowego w sytuacji, gdy z dokumentów dołączonych do akt sprawy przez powoda wynika, że w dacie zawierania kwestionowanej umowy z bankiem był hospitalizowany w Klinice (...) w P. z powodu ciężkiej depresji z rozpoznaniem „choroba afektywna dwubiegunowa”, Sąd Rejonowy winien ustalić, czy faktycznie w dacie zawierania umowy powód z przyczyn wskazanych wyżej był w stanie wyłączającym świadome powzięcie przez niego decyzji i wyrażenie woli.

Dlatego też przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd I instancji przeprowadzi postępowanie dowodowe na powyższą okoliczność dopuszczając dowody zawnioskowane w piśmie procesowym z dnia 13 stycznia 2017 r. stanowiącym uzupełnienie apelacji złożonym przez pełnomocnika powoda. W ocenie Sądu Okręgowego – zasadnym byłoby bowiem przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego psychiatry przede wszystkim celem ustalenia, czy w momencie zawierania przez powoda umowy z pozwanym, tj. w dniu 22 sierpnia 2003 r., powód znajdował się w stanie wyłączającym świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Te okoliczności nie były bowiem w ogóle zbadane, albo ocenione w bardzo wąskim zakresie, a nie budzi wątpliwości, że jeżeli powód domaga się pozbawienia wykonalności tytułu egzekucyjnego nie pochodzącego od Sądu inne są zasady dowodzenia i inne przesłanki muszą zostać przez Sąd zbadane. O zakresie postępowania prowadzonego na podstawie art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. decyduje bowiem to, jaki tytuł egzekucyjny jest podstawą egzekucji.

Z tych wszystkich względów na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 108§ 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.